

WAT IS CASEMANAGEMENT DEMENTIE?

EEN SAMENVATTENDE BESCHRIJVING VAN HET GERIANT-MODEL

Stichting
Geriant
hulp bij dementie

De zorg voor mensen met dementie is aan het veranderen. Dat moet ook: want hun aantal neemt snel toe en de zorg kan ook beter. In de afgelopen jaren ontwikkelde stichting Geriant een vernieuwende ambulante werkvorm: trajecthulp met elementen van 'cure' en 'care', met als nieuwe werkvorm het casemanagement dementie, ingebed in een breder team van deskundigen, het doc-team (dementie onderzoek en casemanagement). Deze folder geeft een korte beschrijving van het geriant-model 'casemanagement dementie'.

VOOR MEER INFORMATIE: KIJK OP WWW.GERIANT.NL.

1 UITGANGSPUNTEN

- **Cure & care**

Goede dementie-hulpverlening gaat over traditionele grenzen heen: de problemen van mensen met dementie houden zich daar niet aan. In het Geriant-model worden cure en care daarom gecombineerd ('ontschotting') en onder één regie samengebracht. Het uitgangspunt is om over grenzen heen 'disease management' te bieden.

- **Dementie is een ziekte**

Dementie verdient dezelfde benadering als andere psychiatrische ziekten. De ziekte is ernstig, verloopt progressief, is zeer invaliderend en heeft grote gevolgen voor de directe omgeving. Dat vraagt om professionele hulpverlening op alle niveaus. Weliswaar is nog geen echte curatieve behandeling beschikbaar, effectieve hulpverlening gericht op de gevolgen van de ziekte is wel degelijk mogelijk.

- **Team-aanpak**

Dementiehulpverlening is eveneens geen solisten-werk, daarvoor zijn de problemen te complex en te verstrekkend. Ook moet er nadrukkelijk aandacht zijn voor comorbiditeit. Geriant heeft daarvoor het casemanagement geplaatst binnen het DOC-team. Kerndisciplines daarin naast de casemanager: specialist ouderengeneeskunde, gz-psycholoog en psychiater.

- **Klant- én systeemgericht**

De hulp richt zich expliciet zowel op de persoon met dementie als op de mantelzorgers (doorgaans: de directe familie) eromheen. Hun problemen en vragen zijn het vertrekpunt. De basishouding voor het casemanagement is daarbij niet om alle zorg en hulp over te nemen, maar om hen zoveel mogelijk zelf daarbij verantwoordelijk en actief te houden ('empowerment').

- **Samenwerken in de keten**

Casemanagement is een ketenactiviteit. Het Geriant-model is het resultaat van een samenwerkingsverband van de regionale GGZ en alle verpleeghuizen. Ook hier: organisatie over grenzen heen.

- **2^e lijn, maar toch ook 1^e lijn**

Weliswaar is het Geriant-model in strikte zin 2^e lijn, het is in de dagelijkse werkwijze welhaast bovenop het werk van de huisarts en thuiszorg gepositioneerd. Met de 1e lijn bestaan er zo dagelijkse samenwerkingscontracten op cliëntniveau.

Verdere documentatie:

Hoofdzaken - factsheet DOC-team en casemanagement dementie. Zie www.geriant.nl

2 INHOUD

- **Voor wie?**

Het DOC-team en het casemanagement richt zich op zowel de persoon met dementie als zijn directe omgeving. In die gecombineerde benadering ligt de sleutel voor succesvolle hulpverlening.

Startmoment: liefst vanaf het 'niet-pluis'-gevoel. Het is een misverstand dat casemanagement alleen nodig is aan het einde van het ziekte-traject. Mantelzorgers bij dementie hebben in het begin evenveel problemen en zijn even vaak overbelast als aan het einde van het ziekte-traject, zo blijkt uit onderzoek van Nivel en Alzheimer Nederland (2009).

- **Model: praktische zorg én persoonlijke begeleiding**

Casemanagement is veel meer dan alleen maar het regelen van de hulp die nodig is. Dat is slechts het 'makelaarsmodel' voor deze vorm van hulp. Het Geriant-model gaat uit van het 'clinical casemanagement': daarin worden trajectbegeleiding en daadwerkelijke persoonlijke hulpverlening voor cliënt en mantelzorger gecombineerd. Praktische zorg en persoonlijke begeleiding gaan hand in hand. Die noodzakelijk brede benadering is ook terug te vinden in de vier taken die in het DOC-team worden gecombineerd: diagnostiek (zowel ziekte als zorg), behandeling ('pillen en praten'), casemanagement en het 'steunpunt dementie' (ketengerichte scholing, voorlichting, consultatie, vroegsignalering, etc.)

- **Meerdere basisfuncties**

Casemanagement is een containerbegrip: het wordt opgebouwd uit veel verschillende taken, functies en interventies. Samenvattend zijn de volgende functies te onderscheiden:

- zorgdiagnostiek
- planning/behandelplan
- uitvoering/realisering
- monitoring/evaluatie

Geriant heeft het model verder inhoudelijk uitgewerkt en de noodzakelijke onderdelen van het casemanagement benoemd: zie het schematische overzicht op de achterzijde van deze folder.

- **Werkwijze**

Casemanagement strekt zich uit vanaf het 'niet-pluis-gevoel' (al voor de diagnose feitelijk is gesteld) tot aan opname in een verpleeghuis, dan wel overlijden thuis. Dat sluit aan bij wat cliënten zelf willen en aangeven wat nodig is. Iedereen kan direct contact opnemen met Geriant voor advies of overleg, voor de daadwerkelijke hulpverlening is altijd een verwijzing van de huisarts nodig. Niet iedere cliënt en mantelzorger krijgt het hele pakket, dat is ook niet nodig. Afhankelijk van het stadium van de ziekte en de individuele situatie en het feitelijke probleem wordt een pakket 'op maat' geboden. Het casemanagement kan daarmee sterk variëren in intensiteit: zo licht als mogelijk, zo zwaar als nodig. In de praktijk kan dat een spreiding opleveren van slechts enkele contacten per jaar tot een wekelijks bezoek.

Verdere documentatie:

Werkboeken ziekte- en zorgdiagnostiek

Methodische beschrijving in HKZ-kwaliteitssysteem

FWG-functiebeschrijving casemanager dementie

3 ORGANISATIE-ASPECTEN

- **Opleidingsniveau: HBO+**

Casemanager dementie is een vak. Gegeven het model van werken en de gewenste taakinfilling is een verpleegkundige achtergrond gewenst: HBO-V. Dat is overigens niet voldoende: alle casemanagers krijgen een interne scholing (werken & leren) van één jaar. Daarmee komt het gewenste functieniveau op HBO+. Het voornemen is dat deze opleiding in 2010 door Gerion wordt overgenomen en landelijk neergezet, ondersteund door Alzheimer Nederland.

- **Caseload: zorgzwaarte kan verschillen**

Pas op bij het begrip caseload. Wat is de samenstelling daarvan: complex/niet-complex? Beginnende of gevorderde dementie? En met welk takenpakket? Landelijk is er consensus over dat de grens op 50 cliënten ligt voor een full-time casemanager. Geriant werkt met het begrip 'gemengde caseload' waarin de zorgzwaarte kan verschillen. De intensiteit van het contact verschilt daarmee ook. De omvang ligt nu op bijna 70 voor een full-time casemanager (wat als te hoog wordt ervaren).

- **Kengetallen van Geriant**

Kengetallen DOC-teams Geriant 2009:

- adherentiegebied: 600.000 inwoners
- aantal cliënten in zorg: ruim 2.800
- aantal nieuwe verwijzingen op jaarbasis: 1.400
- aantal ambulante contacten: bijna 45.000 (voor het overgrote deel outreachend)

Voor het casemanagement in engere zin geldt dat goed gekeken moet worden naar de tijdsbesteding: het 'meet & regel'-aspect in hun werk vraagt veel tijd, waardoor het percentage face-to-face-tijd vaak wat lager ligt.

Kengetallen voor een hardwerkende full-time casemanager in 2009:

- aantallen face-to-face-contacten op jaarbasis: bijna 800.
- totaal cliëntgeboden productiviteit: ± 75%
- waarvan % directe tijd: ± 40 %
- en waarvan % indirecte tijd: ± 35% (incl. reistijd)

Deze getallen zijn consistent in het nu 10-jarige bestaan van het Geriant-model.

- **Kostprijs**

De kostprijs voor een heel DOC-team (alle taken, alle disciplines) werd de afgelopen drie jaar berekend. Voor 2009 bedroeg deze € 8,- per cliënt/per dag. Recent werd ook op basis van het DBC-kostprijsmodel de kostprijs per discipline bepaald, met verdiscontering van alle directe en indirecte kosten. Onder de aannames van dat model bedroeg de kostprijs voor de casemanager € 85,- per uur (gz-psycholoog: € 93,-, arts: € 128,-).

- **Bekostiging**

Geriant wordt voor 95% gefinancierd vanuit de Zvw (DBC-bekostiging) en voor 5% uit de AWBZ. De AWBZ-financiering geldt het takenpakket dat onder het 'steunpunt dementie' valt. Bij de start van het DOC-team in 2000 financierden GGZ en verpleeghuizen 1/3 deel uit al bestaande middelen, zijnde hun destijds uitgevoerde productieafspraken in de ambulante zorgverlening bij dementie.

4 RESULTATEN

- **Hoge waardering: tussen 8,1 en 8,5**

Geriant heeft inmiddels bijna 3.000 cliënten in zorg. Het Trimbos-instituut ontwikkelde voor het casemanagement een apart tevredenheidsinstrument. Geriant gebruikt dat nu enkele jaren. De waardering van mantelzorgers is daarbij onverminderd hoog: tussen de 8,1 en 8,5. Ook de tevredenheid van huisarts en ketenpartners werd gemeten en liggen nagenoeg op dezelfde hoogte.

- **ROM in voorbereiding**

ROM (Routine Outcome Measurement) voor deze vorm van hulpverlening is in voorbereiding bij het KZN. Daarvoor komen twee maten in aanmerking:

- **Kwaliteit van leven**

Cliënten en hun mantelzorgers zijn er overduidelijk in: ze willen zo lang mogelijk thuis blijven. En precies daar richt het casemanagement zich op. Maar dan wel met zoveel mogelijk kwaliteit van leven.

- **Kosteneffectiviteit**

Casemanagement dementie kan kostenbesparend werken. Door de centrale regie en rode draad die met casemanagement in de hulpverlening wordt gebracht is er minder zorgconsumptie in de medische zorg en kan het moment van opname in een verpleeghuis ook worden uitgesteld.

- **Wetenschappelijk bewijs**

Het wetenschappelijk bewijs voor de effectiviteit van casemanagement bij mensen met dementie ontbreekt niet, maar is nog beperkt. Daar is ook longitudinaal onderzoek voor nodig. Voor veel van de deelinterventies waaruit het casemanagement is opgebouwd ('containerbegrip') bestaat dat bewijs wel: psycho-educatie, familiegesprekken, gedragsbehandeling. Wellicht wel de belangrijkste ondersteuning voor het casemanagement-model is dat bij dementie 'multi-interventies' en hulp 'met de lange adem' het meest effectief zijn.

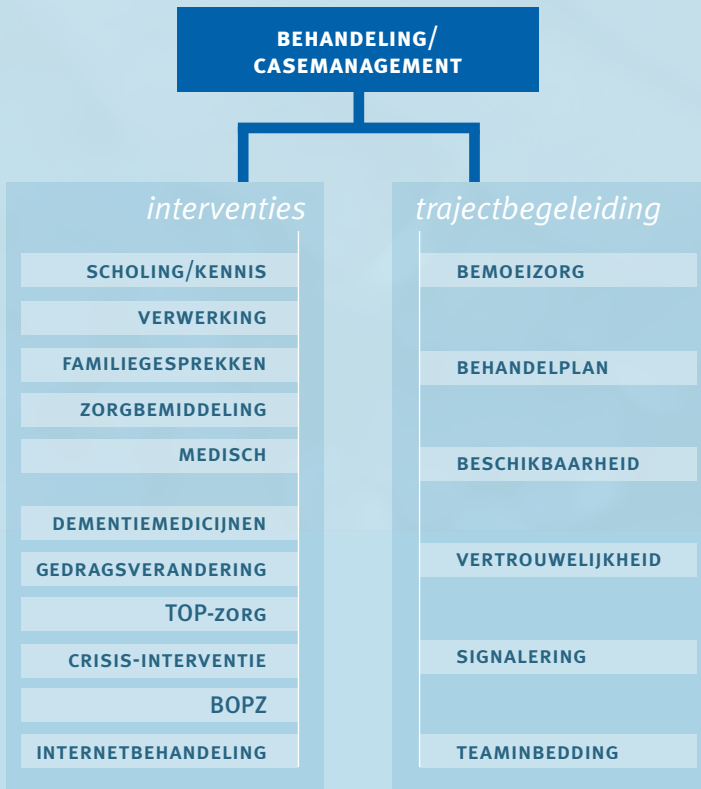

Stichting

Geriant

hulp bij dementie

HET GERIANT-MODEL

Stichting
Geriant
hulp bij dementie

STICHTING GERIANT
TITANIAALAN 15
1702 AZ HEERHUGOWAARD
T 072 527 03 90
F 072 527 22 00
INFO@GERIANT.NL
WWW.GERIANT.NL